

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Принципальною комісією

№ 001 від 06.05.2024 року

злова приймальної комісії

Олександр ТУРУНЦЕВ

**Програма
фахового іспиту зі спеціальної педагогіки та психології**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Освітня програма: 016.01.01 Логопедія

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-методичної та
начальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти
протокол № 9 від 02.05.2024 р.

Завідувач кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти

Олена МАРТИНЧУК

Київ – 2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Абітурієнти для вступу на навчання, відповідно до п. 7.3.2. Правил прийому Київського столичного університету імені Бориса Грінченка на навчання за першим (бакалаврським) рівнем здають фаховий іспит зі спеціальної педагогіки та психології.

Мета фахового іспиту: визначити рівень сформованості загальних і фахових компетентностей вступників на другий курс, що уможливить оволодіння ними бакалаврською програмою за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, спеціалізацією 016.01 Логопедія, освітньо-професійною програмою 016.01.01 Логопедія, та їх результатів навчання.

Завдання фахового іспиту: здійснити перевірку набуття особами, які виявили бажання навчатися на другому курсі за освітньо-професійною програмою 016.01.01 Логопедія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, рівня знань з основних дисциплін, що вичаються на першому курсі студентами спеціальності 016 Спеціальна освіта у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка.

На фаховий іспит виноситься зміст наступних навчальних дисциплін:

- ✓ «Загальна та спеціальна педагогіка з історією»,
- ✓ «Загальна та спеціальна психологія»,
- ✓ «Вступ до спеціальності».

Студенти, які виявили бажання опанувати освітньо-професійну програму 016.01.01 Логопедія, починаючи з 2 курсу, повинні мати достатній рівень теоретичних знань з вищезазначених обов'язкових дисциплін навчального плану, спрямованих на формування фахових компетентностей.

Форма проведення – тестування.

Фаховий іспит складається з тестових завдань різної складності, які обираються через «Випадкове питання» і спрямовані на перевірку рівня сформованості фахових компетентностей і результатів навчання вступників, які уможлиблюють їх успішне включення у навчання на 2 курсі за освітньо-професійною програмою 016.01.01 Логопедія.

Тривалість іспиту – 60 хвилин.

Критерії оцінювання знань вступників

Кількість балів (max - 200)	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
140 – 159	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
120 – 139	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
100 – 119	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 99	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ЗАГАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ІСТОРІЄЮ

Педагогіка як наука. Предмет і основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Міжпредметні зв'язки педагогіки. Завдання розвитку сучасної педагогічної науки.

Особистість як предмет дослідження психологічної та педагогічної наук. Розвиток, виховання і формування особистості. Основні напрями, рушійні сили розвитку. Чинники розвитку: спадковість, середовище, виховання. Поняття соціалізації особистості. Роль провідної діяльності у формуванні особистості. Проблема вікової періодизації в педагогічній науці.

Вчитель нової української школи. Функції, вимоги до особистості вчителя. Зміст педагогічної діяльності: застосування сучасних змісту освіти, методик і технологій; партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища; управління освітнім процесом; безперервний професійний розвиток. Компетентності, які характеризують учителя нової української школи. Роль вчителя в сучасному суспільстві.

Дидактика як галузь педагогіки. Історія розвитку дидактики. Предмет і завдання сучасної дидактики. Основні категорії дидактики. Поняття про процес навчання, його особливості. Загальна характеристика процесу навчання: основні компоненти, функції, рушійні сили. Поняття про закони та закономірності навчання. Зовнішні та внутрішні закономірності процесу навчання. Дидактичні принципи та їх класифікація. Характеристика системи принципів навчання.

Поняття про методи, прийоми і технології навчання. Різні наукові підходи до класифікації методів навчання. Характеристика основних груп та окремих методів навчання. Основні види навчання в сучасній школі: пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, комп'ютерне, дистанційне та ін.

Поняття про форми організації навчання. Форми навчання: очна (денна), дистанційна, мережева, екстернатна, сімейна (домашня), форма педагогічного патронажу, очна (вечірня), заочна форма (на рівнях базової та профільної середньої освіти), дуальна. Урок як форма організації навчання. Типологія уроків. Дидактична характеристика основних структурних елементів уроків різних типів. Позаурочні форми організації навчання, їх характеристика.

Суть і завдання контролю у освітньому процесі. Основні види оцінювання результатів навчання учнів: формувальне, поточне, підсумкове (тематичне семестрове, річне), державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання. Сучасні пошуки шляхів удосконалення перевірки та оцінки знань учнів з особливими освітніми потребами.

Мета і завдання виховання. Суть процесу виховання. Поняття про мету виховання, її об'єктивний характер. Державні та освітянські документи про мету та завдання виховання. Процес виховання, його особливості, структурні

елементи, компоненти та рушійні сили. Загальні закономірності процесу виховання. Поняття про принципи виховання. Класифікація принципів виховання, їх характеристика. Поняття про метод, прийом та засіб виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання в історії педагогічної науки. Специфіка позакласної і позашкільної виховної роботи. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи.

Поняття про зміст освіти, його компоненти. Теорія розвитку змісту освіти. Чинники, що зумовлюють зміст освіти. Види освіти: формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта. Основні документи, що відображають зміст шкільної освіти: навчальний план, навчальна програма, навчальний підручник і посібник. Шляхи удосконалення змісту шкільної освіти.

Поняття про зміст виховання, його особливості в національній школі. Шляхи підвищення ефективності виховання школярів. Основні напрями виховання. Проблема булінгу у школі, зокрема, в інклюзивному освітньому середовищі. Спільна робота школи, сім'ї та громадськості. Завдання, зміст і методика виховання дітей в сім'ї. Залучення громадськості до виховання дітей.

Спеціальна педагогіка як галузь педагогічної науки про освіту осіб з особливими освітніми потребами. Об'єкт, предмет, мета і завдання спеціальної педагогіки як науки. Зв'язок спеціальної педагогіки з іншими науками. Галузі спеціальної педагогіки (сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка, логопедагогіка, психокорекційна педагогіка, ортопедагогіка, аутизмпедагогіка).

Суспільство та інвалідність. Медична та соціальна моделі ставлення суспільства до людей з інвалідністю та осіб з особливими освітніми потребами. Сучасна термінологія в умовах оновленої гуманістичної парадигми спеціальної педагогіки. Основні поняття спеціальної педагогіки (порушення, дизонтогенез, корекція, компенсація, соціалізація, абілітація та реабілітація, особи з особливими освітніми потребами, корекційно-компенсаторна робота, корекційна спрямованість навчання, корекційно-розвиткові послуги (допомога), підтримка, психолого-педагогічний супровід тощо).

Теоретичні засади спеціальної педагогіки: концепція про культурно-історичне походження психіки та формування вищих психічних функцій, концепція про загальні та специфічні закономірності психічного розвитку в нормі та патології, концепція про провідну роль навчання в розвитку дитини. Сучасні концептуальні засади розвитку системи освіти осіб з особливими освітніми потребами в Україні. Концепція «Нова українська школа».

Сучасні концептуальні засади розвитку системи освіти осіб з особливими освітніми потребами в Україні. Концепція «Нова українська школа». Поняття про принципи організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.

Історія становлення і розвитку спеціальної освіти за кордоном та в Україні. Розвиток спеціальної педагогіки у 20-30 р.р. ХХ ст. Етапи розвитку

освіти дітей з особливими потребами за часів незалежності України (за періодизацією О.М. Таранченко). Соціокультурний контекст змін в освіті осіб з особливими потребами в Україні. Сучасний період розвитку освіти осіб з особливими освітніми потребами. Трансформаційні зміни спеціальної освіти в Україні. Система освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами в Україні.

Класифікація дітей за українським законодавством, яким необхідно надавати особливі освітні потреби. Категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з особливими освітніми потребами: інтелектуальні, функціональні (функціонально-мовленнєві, функціональні зорові, функціональні слухові), навчальні, фізичні, соціоадаптаційні/соціокультурні труднощі.

Загальна характеристика порушень слуху. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху. Система корекційно-компенсаторної допомоги людям з порушеннями слуху. Система освіти дітей з порушеннями слуху.

Загальна характеристика порушень зору. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями зору. Система корекційно-компенсаторної допомоги людям з порушеннями зору. Система освіти дітей з порушеннями зору.

Загальна характеристика інтелектуальних порушень. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Система корекційно-компенсаторної допомоги людям з порушеннями інтелектуального розвитку. Система освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Загальне поняття про граничні форми інтелектуального порушення і затримку темпу психічного розвитку. Типологія затримок психічного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей з труднощами у навчанні. Система корекційно-компенсаторної допомоги дітям з труднощами у навчанні.

Загальна характеристика мовленнєвих порушень. Психолого-педагогічна характеристика дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Система логопедичної допомоги і закладів освіти для дітей з мовленнєвими порушеннями.

Загальна характеристика порушень опорно-рухового апарату. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Система корекційно-компенсаторної допомоги людям з порушеннями опорно-рухового апарату. Система освіти дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.

Поняття про первазивні порушення. Загальна характеристика розладів аутистичного спектра. Клініко-психолого-педагогічна характеристика осіб з розладами аутистичного спектра. Система корекційно-компенсаторної допомоги дітям з розладами аутистичного спектра. Система освіти дітей з розладами аутистичного спектра. Можливості розвитку, освіти і соціалізації аутичних осіб.

Поняття про синдром дефіциту уваги та гіперактивності (СДУГ). Причини виникнення СДУГ. Ознаки СДУГ: зниження уваги, гіперактивність та імпульсивність. Клініко-психолого-педагогічна характеристика осіб зі СДУГ. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми зі СДУГ. Поняття про складні та множинні порушення. Загальна характеристика дітей зі складними та множинними порушеннями. Система корекційно-компенсаторної допомоги дітям зі складними та множинними порушеннями.

Рекомендована література

Основна:

1. Зайченко І.В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. 3-ге вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
2. Колупаєва А.А, Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія. К.: ТОВ «АПОТОЛ», 2016. 152 с.
3. Концепція «Нова українська школа». URL:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>
4. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник. Київ: Знання, 2007. 447 с.
5. Мартинчук О.В. Спеціальна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін.; за ред. О.В. Мартинчук. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. 364 с.
6. Миронова С. Нова Українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
7. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник. 5-е вид., випр. і доп. К.: «КДНК», 2007. 615 с.
8. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N.M. Bibik. K.: Litera LTD, 2019. 208 s.
9. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвеева; за заг. ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
10. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. Київ: Грамота, 2013. 504 с.
11. Табака О. Зарубіжна педагогіка про розвиток мовлення дошкільників. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2021. № (3). С. 29-34. <https://doi.org/10.32782/apv/2021.3.5>
12. Фіцула М.М. Педагогіка. Київ: Академвидав, 2009. 560 с.
13. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: навч. посібник / за заг. ред. В.І. Бондаря, В.М. Синьова. Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с.

Додаткова:

1. Костенко Т. Учні початкових класів із порушеннями зору: навчання та розвиток: навч.-метод. посібник. Харків, Вид-во «Ранок», 2020. 128 с.
2. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 776 с.
3. Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти щодо визначення освітніх труднощів і рівня підтримки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А. та ін. 2021. Київ: Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.
4. Недозим І. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра: навчання та розвиток: навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 96 с.
5. Рібцун Ю. Учні початкових класів із важкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток: навч.-метод. посіб. Львів: Світ, 2020. 264 с.
6. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід : навч.-метод. посібник / Л.І. Прохоренко, О.О. Бабяк, В.В. Засенко, Н.А. Ярмола: навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.
7. Учні початкових класів із порушеннями слуху : навчання та розвиток : навч.-метод. посібник / С.В. Кульбіда, С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 144 с.
8. Чеботарьова О., Гладченко І. Учні початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку: навчання та розвиток: навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 128 с.

ЗАГАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Предмет та задачі загальної психології. Психологія як наука про психіку і психічні явища. Зв'язок психології з іншими науками. Методи психології. Принципи психології: детермінізму, відображення, системності, розвитку, єдності психіки та діяльності.

Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Основні функції психіки. Забезпечення адаптації до умов зовнішнього середовища – інтегративна функція психіки. Свідомість як вищий рівень психічного відображення і вищий рівень саморегуляції. Свідомість та самосвідомість. Взаємозв'язок розвитку мозку і психіки людини. Проблема співвідношення фізіологічних і психічних процесів. Класифікація психічних явищ: процеси, стани, властивості. Наскрізні психічні процеси за Л.М. Веккером.

Загальне поняття про відчуття. Рефлекторний характер аналізатора. Види відчуттів. Властивості відчуттів. Пороги відчуттів. Основний психофізичний закон Вебера-Фехнера. Сприймання як цілісне відображення

предметів. Фізіологічні механізми сприймання. Основні властивості сприймання: предметність, цілісність, константність, структурність, усвідомленість, апперцепція, активність. Явище апперцепції. Поняття про ілюзію. Взаємозв'язок відчуття та сприймання.

Поняття мислення. Основні види мислення. Операції мислення: порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, конкретизація. Поняття мови і мовлення. Функції мовлення. Слово як одиниця мовлення. Семантична та фонематична характеристика слова. Властивості мовлення. Фізіологічні основи мовлення. Взаємозв'язок мислення та мовлення.

Увага як психічний феномен. Основні види та властивості уваги. Психологічні теорії уваги. Пам'ять як психічний процес. Основні механізми пам'яті. Теорії та закони пам'яті. Мнемічні процеси. Основні види запам'ятовування: довільне і мимовільне. Відтворення як процес відновлення образу. Пригадування, впізнання, забування. Основні види пам'яті. Уява як процес перетворення уявлень. Види уяви: активна, пасивна, продуктивна, репродуктивна. Взаємозв'язок між психічними процесами.

Поняття про здібності. Задатки, схильності, здібності. Класифікація здібностей. Характеристика загальних здібностей. Теоретичні і практичні здібності. Навчальні і творчі здібності. Рівні розвитку здібностей і індивідуальні відмінності. Вроджені задатки і генотип. Сутність поняття інтелект. Структура та види інтелекту. Вимірювання інтелекту. Поняття научуваність.

Сутність емоційно-вольової сфери. Поняття емоції. Основні функції емоцій. Співвідношення понять «емоції» і «почуття». Форми існування емоцій. Основні характеристики емоцій. Класифікація емоцій. Амбівалентність емоцій. Основні характеристики настроїв. Почуття як стійке емоційне ставлення до значущого об'єкту. Види почуттів. Загальна характеристика вольових дій. Воля як процес свідомого регулювання поведінки. Довільні і мимовільні рухи. Особливості довільних рухів і дій. Характеристики вольових дій. Взаємозв'язок волі і почуттів. Ступені вольової регуляції. Основні психологічні теорії волі. Порушення вольової поведінки.

Темперамент як властивість особистості. Властивості нервової системи як основа темпераменту. Базові характеристики типів темпераменту. Сутність поняття характер. Особливості характеру як психічного феномена. Характеристика риси характеру. Поняття акцентуації і психопатії. Поняття діяльності в психології. Психологічна структура діяльності. Основні види діяльності. Спілкування як психологічний феномен.

Сутність поняття особистість. Поняття про спрямованість особистості і мотивацію діяльності. Основні форми спрямованості. Потреба як вихідна форма активності живих організмів. Поняття про мотив, мотиваційну сферу особистості. Поняття свідомості, самосвідомості та місце в структурі особистості. Самооцінка та «Я-концепція» – сутність та функції.

Діти з порушеннями психофізичного розвитку (сучасна термінологія спеціальної психології, стереотипи суспільства, медичний та психологічний

підходи). Предмет, задачі та принципи спеціальної психології. Взаємозв'язок спеціальної психології з іншими галузями психології та науками. Характеристика понять: норма, патологія, порушення, інвалідність.

Сутність феномену порушення розвитку (онтогенез та дизонтогенез). Структура порушення розвитку. Чинники порушень психічного розвитку. Класифікація порушень психічного розвитку. Концепція нормалізації життя. Історичні аспекти вивчення дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Компенсація, корекція та реабілітація як категорії спеціальної психології. Депривація як причина та наслідок порушення розвитку.

Сурдопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі/нечуючі, пізнооглухлі, слабкочуючі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.

Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: сліпі/незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.

Логопсихологія – предмет та задачі. Чинники первинних мовленнєвих порушень. Класифікації мовленнєвих порушень: психолого-педагогічна та клініко-педагогічна. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями мовлення.

Ортопсихологія – предмет та задачі. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.

Корекційна психопедагогіка – предмет і задачі. Сутність порушення інтелектуального розвитку. Чинники виникнення розумової відсталості. Ступені розумової відсталості. Сучасна та застаріла термінологія. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями.

Затримка психічного розвитку. Чинники виникнення. Класифікація затримок психічного розвитку. Загальна характеристика психічного розвитку дітей при різних типах затримки психічного розвитку.

Розлади аутистичного спектра: синдром Канера, синдром Аспергера. Базові діагностичні критерії аутизму. Основні положення про аутизм. Характеристика особистості дитини з аутизмом.

Рекомендована література

Основна:

1. Дегтяренко Т.В., Ковиліна В.Г. Психофізіологія розвитку: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: УАІД «Рада», 2022. 327 с.
2. Загальна психологія: навчальний посібник / О.В. Скрипченко та ін. Київ: Каравелла. 2009. 464 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/505-zagalna-psihologiya-skrichenko-ov-.html>
3. Загальна психологія: підручник / за загальною редакцією С.Д. Максименка 2-ге вид., переробл. і доп. Вінниця: «Нова книга». 2004. 704 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk676290.pdf>

4. Кобильченко В. Омельченко І. Спеціальна психологія. Київ: Академія. 2020. 224с.
5. Корольчук М., Крайнюк В., Марченко В. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: навчальний посібник. Київ: Ніка-Центр. 2018. 320 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk682758.pdf>
6. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: Навч. посібник. Київ: МАУП, 2000.256 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/875/Maksimenko_S.D._Zagal%27na_psihologiya.pdf
7. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра-К. 2020. 564 с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12628.pdf>
8. Пахомова Н.Г., Кононова М.М. Спеціальна психологія: навчальний посібник. Полтава. 2015. 357 с.
9. Синьов В.М., Матвєєва М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталого дитини. Київ: Знання. 2008. 359 с.

Додаткова:

1. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 2011. 264 с.
2. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. Київ. 2009. 1007 с.
3. Стадненко Н.М., Ілляшенко Т.Д., Обухівська А.Г. Методика діагностики готовності до навчання в школі дітей шестирічного віку. Кам'янець-Подільський 2001. 20 с.
4. Тавровецька Н.І. Формування емоційних реакцій на неуспіх у дітей із затримкою психічного розвитку. Проблеми сучасної психології. 2021. Випуск 2(21). С. 89-96.
5. Шевченко Н.Ф., Булгакова О.Ю., Ціник Я.Л. Особливості прояву агресивності у дітей старшого дошкільного віку. Проблеми сучасної психології. 2021. Випуск 2(21). С.105-112.

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Предмет, завдання та методологічні основи сучасної логопедії. Логопедія як наука про порушення мовлення, про методи їх попередження, виявлення та подолання засобами спеціального навчання та виховання. Значення терміну «логопедії». Об'єкт і предмет, мета і завдання логопедії як науки. Загальнодидактичні та спеціальні принципи навчання, методи логопедії. Логопедичні форми впливу. Зв'язок логопедії з іншими науками та їх значення для розвитку теорії і практики логопедії. Науковці, які досягли значних результатів у розвитку сучасної логопедії (вітчизняні та зарубіжні персоналії).

Психологічні та лінгвістичні основи логопедії. Сутність теорії мовлення та мовленнєвої діяльності як психологічного підґрунтя логопедії

(види реалізації мовлення та мовленнєвої діяльності; мовлення як складова психічного розвитку дитини; поліфункціональний характер мовлення; співвідношення понять «мова» та «мовлення»; механізми мовленнєвої здатності, форми мовлення; ключові аспекти типового мовленнєвого розвитку; взаємозв'язок мовлення та психічного розвитку). Уявлення про фонологічну систему мови, вчення про складну структуру мовленнєвої діяльності та процес породження мовленнєвого висловлювання як лінгвістичне підґрунтя логопедії (поняття про фонемі, їх сукупність та взаємозв'язки; основні фази у контексті структури мовленнєвої діяльності; модель формування мовленнєвого висловлювання; сутність структурного, функціонального та когнітивного аспектів мовленнєвої діяльності).

Вікова періодизація психомоторного і мовленнєвого розвитку дитини. Періоди розвитку дитини (період немовляти, раннє дитинство, дошкільне дитинство). Особливості сенсомоторного, інтелектуального, емоційно-соціального розвитку, ігрової діяльності дитини з типовим розвитком у контексті становлення мовленнєвої функції.

Етіологія та класифікація мовленнєвих порушень. Етіологія (причини) мовленнєвих порушень (біологічні і соціально-психологічні, органічні і функціональні, центральні і периферичні). Поняття про структуру порушення (первинне порушення, вторинне, третинні і подальші відхилення). Розмежування «первинних» мовленнєвих порушень, спричинених ураженням або дисфункцією мовленнєвих механізмів, від «вторинних», які спостерігаються у дітей з порушеннями інтелекту, сенсорної сфери тощо. Короткі відомості про поширеність мовленнєвих порушень.

Рекомендована література

Основна (базова):

1. Дегтяренко Т.В., Ковиліна В.Г. Психофізіологія розвитку: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: УАІД «Рада», 2022. 327 с.
2. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.
3. Мельніченко Т.В. Вступ до спеціальності: логопедія. Модуль 2: навч.-метод. посіб. 2-ге вид., доопр. та доповн. К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. 184 с.
4. Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник. Е. Данілавичюте, Л. Трофименко, В. Ільяна, Ю. Рібцун, З. Мартинюк, Г. Грибань. Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України, 2022. 847 с.
5. Тищенко В.В. Класифікації порушень мовленнєвого розвитку: сучасний стан, протиріччя та шляхи їх усунення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.*

Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2016. Вип. 32(2). С. 165-169.

Додаткова:

1. Гаврилова Н.С. Класифікації порушень мовлення. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна.* 2012. Вип. 19(1). С. 327-349.
2. Лупінович С.М. Довідник учителя-логопеда. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 112 с.
3. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. Х.: Вид. група «Основа», 2012. 239 [1] с. (Серія «Професійний довідник»).
4. Стандартизація навчально-методичного забезпечення навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник / Е.А. Данілавичюте, Л.І. Трофименко, В.М. Ільяна, Ю.В. Рібцун, З.С. Мартинюк, Г.В. Грибань. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2022. 657 с.
5. Шеремет М.К. Хрестоматія з логопедії: навч. посіб. Київ.: Вид-во «Книга-плюс», 2019. 496с.
6. Яковенко І.О., Солонська А.А. Методичний довідник учителя-логопеда: навч.-метод. посіб. 2021. Люкс, Мелітополь.